

Roma'nın hâlâ bitmeyen hikâyesi

Catherine Nixey çalışmasına adını veren 'kasvetli çağ' kavramını klasik dünyanın yok edilmesi anlamında kullanarak Roma şehirlerinin ve buralardaki kültür varlıklarının Hıristiyanlık tarafından nasıl yerle bir edildiğine odaklanıyor.

Her yeni güç alt ettiği eski gücün yıkımları üstünde yükselir. Fakat tek başına yıkım bir şey değildir. Onun ilahiyatını kurmak gerekir. Tarih ilmi ne denli peşine düşerse düşsün olup bitenler tam anlamıyla gün yüzüne çıkarılabilir mi? Dünyanın gelmiş geçmiş en yüksek siyasal gücü olmanın yanında medeniyetini de kurmuş sayılan Roma'nın tahtına oturan Hıristiyanlık nasıl bir süreç sergilemiştir bu konuda? 'Kuzunun dini, onu inkâr eden herkese karşı giderek artan bir şekilde kendinden emin bir tavır alırken' olup bitenler bir Yunan âliminin şu yazdıklarından sezilebilir mi: "Bir zamanlar ölümler, şehri canlı olarak arkalarında bırakırdı, şimdi biz yaşayanlar, şehri mezarına taşıyoruz."

Catherine Nixey, tam da buna, Roma şehirlerinin ve oradaki her türden kültür varlıklarının Hıristiyanlık tarafından nasıl yerle bir edildiğine odaklanıyor. 'Kasvetli çağ' kavramını, klasik dünyanın yok edilmesi anlamında kullanıyor. Atina, Roma ve İskenderiye gibi şehirlerde neler yaşanmıştı? Yeni din kazandığı zaferlerle 'bir galibiyeti değil, yok oluşu' mu getiriyordu? Atinalı filozof Damaskios'un deyişiyle 'bütün hayat bir sağanakla süpürülmüş müydü'?

Başlangıçta 'bir seyahat günlüğü formunda yazma' düşüncesiyle soruların peşine düşmeyi planlayan Nixey, Suriye'de savaşın patlaması, Irak'ta yaşananlardan sonra eldeki yöntemi seçmiş. Birbirini destekleyen hikâye başlıklarıyla yol almış. Dini özgürlüklerin elden gitmesi, kitapların yakılıp tapınakların yıkıldığı, antik heykellerin çekiçlerle parçalandığı dünyanın perdelerini sıyrılmış. Nixey'e göre 'insanlık tarihinin gördüğü en büyük sanatsal yıkımlarla' doludur bu dönem. **Kitabın bütün derdi "Hıristiyanlığın 'zaferi' ardındaki trajedileri" göstermektir. Daha da ötesi "Hıristiyanlıktan sonra dünya sonsuza kadar dini sınırlara bölünmüş ve sözcükler bu ayrışmayı sınırlayacak şekilde ortaya çıkmıştır".**

Sözcükler çok şeydirler ve Hıristiyanlığın 'pagan' kelimesine yüklediği mana

dikkat çekicidir mesela. 'Pagus', tarla, köylü anlamına indirgenemez Nixey'e göre. Paganlığı bir lekeleme olarak kullanır Hıristiyanlık kendisinden önceki dönem için. Ayrıca Roma'nın siyasal bağlamda zayıfladığı, 'vergiler, veba, yorgun ve bitkin halk' sebebiyle çöktüğü yaklaşımı da tam gerçekleri sunmaz. 'Kaygı çağında totaliter öğretiler güçlü bir çekim yaratır' diye yazan Catherine Nixey, 'Tanrı ile Şeytan' karşılaştırılmasına dikkat çeker. Tanrı'nın kuzuları Şeytan'ın kullarına savaş başlatmış, Klasik Çağ'dan gelen bilgelik düşü aptallık diye tanımlanmış, Nero'nun Roma yarı narken keman çaldığı uydurulmuş, 'en büyük kahramanlığın iyi işler yapmak değil, en acı şekilde ölmek' olduğu miti yaratılarak şehitlik parlatılmıştır.

Hıristiyanlığın Roma halkları tarafından kolayca kabul edilmediğini, "birçok kişinin yeni dine aniden geçmesine derin bir şüphe ve daha çok hoşnutsuzlukla baktığını" söylüyor Nixey. Yeni kurucu Konstantin etrafında örülen hikâyeler de doğru değildir ayrıca. "Kutsal olana saygısızlık asırlarca devam etmiştir" onun döneminde. 'Güneşin üstünde parlayan bir haç gören' Konstantin'in hedefi 'bütün dini sistem yeryüzünden silinceye' dek sürmüştür. **Catherine Nixey 16 başlık altında Hıristiyanlığın, Roma'nın eşsiz ve çok kıymetli kültürel varlığını ve buna bağlı inanç sistemini zorla nasıl yok ettiğini adım adım anlatıyor. Kendisini Vergilius'un deyişiyle 'Imperium sine fine' (öteye, ileriye, başka ülkelere) niteleyen Roma'nın hâlâ bitmeyen hikâyesini bambambaşka gözle okuyup düşünmek için bir fırsat kitap 'Kasvetli Çağ'.**

KASVETLİ ÇAĞ
KLASİK DÜNYANIN
HIRİSTİYANLAR
TARAFINDAN YIKILIŞI
Catherine Nixey
Çeviren: Arzu Akgün
Yapı Kredi Yayınları, 2023
256 sayfa.